ترک فعل‌ها در سواد مجازی

بررسی عملکرد اجرای ردیف ۱۳ ماده ۷۴ قانون برنامه هفتم درباره تربیت سالانه ۲۰ هزار مربی سواد فضای مجازی که در مرحله اجرا گرفتار شده است

تهمینه سبحانی شاد
جام جم آنلاین

دانش‌آموز امروز فقط در کلاس درس یاد نمی‌گیرد؛ بخش مهمی از یادگیری، تصمیم‌گیری و حتی شکل‌گیری نگاه او به دنیا، در فضای مجازی اتفاق می‌افتد. جایی که یک خبر جعلی می‌تواند در چند دقیقه دست به دست شود، یک تصویر ساختگی واقعی به نظر برسد و محتوای تولیدشده با هوش مصنوعی مرز واقعیت و دروغ را کمرنگ کند. در چنین شرایطی، سواد فضای مجازی دیگر یک آموزش جانبی نیست؛ بخشی از نیازهای اصلی دانش‌آموز است. ردیف ۱۳ ماده ۷۴ قانون برنامه هفتم برای پاسخ به همین نیاز، آموزش‌وپرورش را مکلف کرده است سالانه ۲۰ هزار مربی سواد فضای مجازی تربیت کند. اما بررسی عملکرد دو سال نخست اجرای این حکم نشان می‌دهد فاصله میان آنچه قانون پیش‌بینی کرده و آنچه در عمل تحقق یافته، قابل توجه است. مسأله اما فقط عقب‌ماندگی از یک عدد قانونی نیست. هنوز دقیقا مشخص نشده مربی سواد فضای مجازی در نظام آموزشی چه کسی است، چه مهارت‌هایی باید داشته باشد و با چه استانداردی آموزش ببیند؟ مواردی که ضرورت اجرای این قانون و توجه به آن را دوچندان می‌کند.

یک تکلیف ناتمام

اجرای هر حکم قانونی، از زمان لازم‌الاجرا شدن آن آغاز می‌شود و طبیعتا نخستین انتظار از دستگاه مجری، حرکت در مسیر تعیین‌شده و ارائه عملکردی قابل سنجش است. عبدالرحیم قاسمی‌نژاد، کارشناس گروه رسانه، ارتباطات و فضای مجازی مرکز پژوهش‌های مجلس در گفت‌وگو با جام جم با اشاره به این‌که ماده ۷۴ قانون برنامه هفتم پیشرفت، در تاریخ ۳ مرداد ۱۴۰۳ لازم‌الاجرا شد، می‌گوید: «در بررسی عملکرد سال ۱۴۰۳، به گزارش ناظر اجرایی وزارت آموزش‌وپرورش در برنامه هفتم مراجعه کردیم. براساس این گزارش، در سال ۱۴۰۳ تحقق چندانی در این زمینه صورت نگرفته و آنچه آموزش‌وپرورش ارائه کرده، در نهایت حاکی از آموزش حدود ۳۰۰۰ نفر بوده که البته همین آمار نیز نیازمند صحت‌سنجی است.» وی می‌افزاید: «در سال ۱۴۰۴ نیز گرچه تعداد قابل توجهی دوره آموزش ضمن خدمت برگزار شده اما ماهیت این دوره‌ها عمدتا عمومی و ابزارمحور بوده و چارچوب مشخصی برای تربیت مربی سواد فضای مجازی ندارد. بخش عمده این آموزش‌ها نیز بر نحوه استفاده و کاربری پیام‌رسان «شاد» متمرکز بوده است. بنابراین خروجی اعلام‌شده را نمی‌توان معادل «تربیت مربی سواد فضای مجازی» به معنای موردنظر قانون‌گذار در ماده ۷۴ قانون برنامه هفتم دانست.»

آموزش برای مواجهه

دانش‌آموزان امروز تنها مخاطب کتاب و معلم نیستند؛ بلکه بخشی از اطلاعات و برداشت‌های‌شان را از فضایی دریافت می‌کنند که هر لحظه محتوای تازه‌ای به آنها عرضه می‌کند. قاسمی‌نژاد با اشاره به اهمیت این ماده از قانون عنوان می‌کند: «در دنیای امروز، رسانه‌های جدید اهمیت بسیار زیادی در شکل‌دهی به افکار عمومی دارند. از سوی دیگر، میزان استفاده کاربران از ابزارهای هوشمند به‌شدت افزایش یافته و افراد به‌طور مداوم در معرض محتواهایی قرار می‌گیرند که اساسا یک سرزمین ناشناخته محسوب می‌شود. فضای جدید رسانه‌ای ایجاب می‌کند که ما برای مواجهه با این ابزارها و محتواها، به ابزارها و شگردهای لازم مسلط باشیم. پیش از ورود به این دنیای جدید و این سرزمین ناشناخته، باید آموزش‌ها و مهارت‌های لازم را فراهم کنیم تا بدانیم چگونه باید در این فضا از ابزارهای موجود استفاده کنیم، تفکر نقادانه داشته باشیم و با پیام‌ها و محتواهایی که به دست‌مان می‌رسد، به‌ویژه اخبار جعلی و محتواهای خلاف واقع، چگونه مواجه شویم.» کارشناس گروه رسانه مرکز پژوهش‌های مجلس بر این باور است که در این میان بحث کنشگری اهمیت دارد چراکه ما در سواد رسانه‌ای و سواد فضای مجازی معتقدیم که فرد باید در نهایت به مرحله کنشگری برسد؛ یعنی بتواند تولید محتوا کند و در شکل‌دهی به نگرش جامعه خود و حتی مخاطبان خارج از آن، اثرگذار باشد. آن‌طور که عبدالرحیم قاسمی‌نژاد توضیح می‌دهد؛ با توجه به تحولات اخیر کشور ما، چه به لحاظ سرعت بسیار زیاد همه‌گیری و استفاده از رسانه‌ها و ابزارهای جدید و چه در دو جنگ اخیر و بحران‌هایی که کشور ما طی سالیان اخیر تجربه کرده، متوجه شده‌ایم که در بزنگاه‌ها، در برابر چالش‌ها و مخاطراتی که ممکن است فضای مجازی برای ما ایجاد کند، بسیار آسیب‌پذیر هستیم. آنچه ما به آن معتقدیم این است که در حکمرانی فرهنگی، اثرگذارترین وجه برای پیشگیری از آسیب‌های فضای مجازی، تقویت سواد رسانه‌ای و سواد فضای مجازی در جامعه است.

نقشه‌راه

وقتی یک تکلیف قانونی با وجود گذشت زمان به نتیجه مورد انتظار نمی‌رسد، فقط میزان عملکرد دستگاه مسئول محل پرسش نیست؛ بلکه باید سازوکار اجرای آن نیز مورد بازبینی قرار گیرد. عبدالرحیم قاسمی‌نژاد، کارشناس گروه رسانه، ارتباطات و فضای مجازی مرکز پژوهش‌های مجلس ضمن بیان راهکارهایی برای هرچه بهتر اجرا شدن این قانون اظهار می‌کند: «برای این‌که این حکم به شکل مؤثر اجرا شود، در قدم اول باید متولی و واحد راهبر آن در وزارت آموزش‌وپرورش مشخص شود. این موضوع به دلیل ماهیتش، مستقیما با مأموریت تربیت معلم ارتباط دارد و به همین دلیل معتقدیم دانشگاه فرهنگیان می‌تواند متولی اصلی سیاست‌گذاری، طراحی استانداردهای آموزشی و تضمین کیفیت اجرای این طرح باشد. مسأله دوم، تعیین دقیق جامعه هدف است. ما باید بدانیم قرار است چه کسانی را به‌عنوان مربی سواد فضای مجازی تربیت کنیم و آنها چه ویژگی‌هایی باید داشته باشند.» او ادامه می‌دهد: «برای این‌که معلمان نیز انگیزه کافی برای مشارکت در این فرآیند داشته باشند، باید مشوق‌های مشخصی در نظر گرفته شود. موضوع مهم بعدی، محتوای آموزشی است. نمی‌توان تربیت مربی سواد فضای مجازی را به مجموعه‌ای از دوره‌های پراکنده و عمومی محدود کرد. ما نیازمند یک بسته آموزشی ملی و استاندارد هستیم که ترجیحا توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی طراحی شود و بتواند سه سطح آموزش عمومی، تخصصی و پیشرفته را پوشش دهد.» قاسمی‌نژاد همچنین می‌گوید: «در کنار این اقدامات اجرایی، موضوع نظارت مجلس هم اهمیت زیادی دارد. کمیسیون فرهنگی مجلس باید این موضوع را به‌طور جدی در دستور کار قرار دهد. در کنار این مسأله، یک پیشنهاد تقنینی هم داریم. گرچه اصل حکم قانونی از نظر صراحت و قابلیت اجرا ظرفیت مناسبی دارد اما در نحوه اجرا و تقسیم مسئولیت‌ها همچنان برخی ابهامات وجود دارد. به همین دلیل پیشنهاد می‌کنیم یک تبصره الحاقی به ماده مربوط اضافه شود.»

۱۵۰ میلیارد، در ایستگاه اجرا

در اجرای بسیاری از تکالیف قانونی، تأمین اعتبار یکی از نخستین موانعی است که دستگاه‌ها به آن استناد می‌کنند. قاسمی‌نژاد، کارشناس گروه رسانه مرکز پژوهش‌های مجلس درباره بودجه این قانون به ما می‌گوید: «برای این مسأله در سال‌های ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵ ردیف بودجه مشخصی در نظر گرفته شده است. این موضوع از معدود تکالیفی در کشور ماست که وزارت آموزش و پرورش، دست‌کم در وهله اول، نمی‌تواند بهانه بیاورد که تأمین مالی انجام نشده است؛ هرچند خود وزارتخانه نیز می‌توانست از مجموع اعتبارات خود این اقدام را انجام دهد.»

وی عنوان می‌کند: «با این حال، در سال‌های ۱۴۰۴ و ۱۴۰۵، ردیف مشخصی در جدول ۱۲ قانون بودجه برای این موضوع پیش‌بینی شده و مبلغی معادل ۱۵۰ میلیارد تومان برای آن در نظر گرفته شده است. اکنون در واقع در بزنگاه اجرای این موضوع قرار داریم. در شهریورماه، تقریبا در مقطعی قرار داریم که باید برای دریافت اعتبار از محل جدول ۱۲ اقدام کنند، طرح ارائه دهند، برنامه عملیاتی داشته باشند و در نهایت این اعتبار را تخصیص بگیرند.»

یادداشت

دکتر مهدیه شادمانی | عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان

جانفداها، راویان جنگ

یکی از مسائل مهمی که کشور، به‌خصوص در عرصه جنگ، با آن مواجه شده، رهاشدگی رسانه‌ای است؛ به این معنا که ما یک تنظیم‌گری واحد، ناظر تخصصی و افرادی که به‌عنوان کاربران فعال و متخصص در حوزه رسانه فعالیت کنند، به اندازه کافی نداریم. همین مسأله باعث شده شاهد حضور افراد غیرکارشناس در حوزه‌های مختلف نظامی و سیاسی و همچنین برندسازی از افراد غیرمتخصص باشیم.

این موضوع نشان می‌دهد که گرچه چند سال است درباره سواد رسانه‌ای صحبت می‌کنیم اما در این زمینه موفق عمل نکرده‌ایم؛ چراکه نگاه ما تخصصی نبوده است. مسئولان شناخت لازم را در این حوزه نداشته‌اند و نتیجه آن را امروز در فضای جنگ می‌بینیم؛ جایی که اکانت‌های متعددی فعال هستند، بدون این‌که بدانند برای تولید محتوا، اثرگذاری و مهندسی افکارعمومی، چه نقشه راه و سناریویی باید داشته باشند. در واقع، آنها حتی قدم اول سواد رسانه‌ای را ندارند اما از ظرفیت و امکانات لازم برای تولید محتوای رسانه‌ای برخوردارند. امروز می‌بینیم که دشمن در کنار جنگ نظامی، که به اهداف راهبردی خود دست پیدا نکرده، در حوزه رسانه موفق عمل کرده و دست برتر را دارد. نقطه‌ای که باید بیش از همه نسبت به آن تاسف بخوریم، این است که درحالی که ما در میدان راهبردی پیروز هستیم، روایت پیروزی را دشمن از جانب خودش انجام می‌دهد. در فضای داخلی نیز مسائل مختلفی که در حوزه رسانه وجود دارد، به شکل‌گیری یک فضای ناهنجار منجر شده است؛ فضایی که آشفتگی گفتمانی، تخریب‌های هدفمند ـ نه نقد سازنده ـ و مسائل مشابه، زمینه‌ساز نگرانی و تشویش اذهان عمومی شده است.

اگر در پویش «جانفدا» حوزه رسانه مورد توجه قرار گرفته، نشان می‌دهد که مسئولان، گرچه دیر اما به اهمیت جایگاه رسانه در یک جنگ ترکیبی و همه‌جانبه پی برده‌اند. یکی از اشتباهاتی که اکنون در حال رخ دادن است، تقلیل میدان نبرد صرفا به حوزه نظامی است؛ در حالی که دشمن اتفاقا در حوزه‌های اقتصادی، سیاسی و رسانه‌ای نیز اهداف خود را پیش می‌برد. بنابراین توجه به این موضوع نشان می‌دهد که مسئولان اهمیت مسأله را درک کرده‌اند.

پویش جانفدا نشان می‌دهد که ثبت‌نام سریع و گسترده مردم، ظرفیت ایجاد یک شبکه‌سازی قوی برای تربیت و توانمندسازی نیروهای خودمان، به‌عنوان سرمایه اجتماعی نظام، در یک جنگ موجودیتی و در ابعاد مختلف را فراهم کرده است. این مسأله بسیار مهمی است. شما در هیچ کشوری به جز افرادی که واقعا در حوزه جنگ و نظامی وارد می‌شوند، شاهد این میزان ورود مردم در نقش پشتیبان، به‌خصوص در ابعاد اجتماعی، نیستید. بنابراین این سرمایه اجتماعی عظیم باید مورد توجه نظام قرار بگیرد.

متن کامل را در جام جم آنلاین بخوانید

طراح: بیژن گورانی

جدول ۷۳۳۷

جدول عادی

افقی: ۱) پدرمردگان ـ دایره‌المعارف فرانسوی ـ خیزابه ۲) اتاق مخصوص ظهور عکس ـ دشنام ۳) گازی قابل اشتعال ـ تروتازه ـ همراه ۴) نام ماندگار موسیقی آلمان ـ شهری در استان کرمانشاه ـ پارکت ۵) میله فلزی نازک ـ شهیدان ـ حرف دهن‌کجی ۶) پهلوان ـ عددی دورقمی ـ روغنی با اسید چرب کم ۷) قوه حافظه ـ فیلم رویدادهای واقعی ـ دختر عرب ۸) مؤسسه‌ای برای مبادله و انتقال پول ـ مازاد ـ همراه بازبیر در جنگ جمل شرکت کرد ۹) بزرگ‌تر از گردان ـ مایعی برای ضدعفونی زخم ـ فراموشکار ۱۰) سازش کردن ـ عقیده ـ نت چهارم ۱۱) پای وارونه! ـ از تیم‌های فوتبال فرانسه ـ انتقال گرما در سیالات ۱۲) آلبومی با آواز شهرام ناظری ـ آستانه ـ اهلی ۱۳) تازه زایمان کرده ـ میوه قرآنی ـ بددات ۱۴) مزاحمت ـ دریاچه‌ای در مرزاستان‌های سیستان‌وبلوچستان و کرمان ۱۵) پلان سینمایی ـ بخش پایانی مقاله ـ بیماری که نمی‌تواند حرکت کند.

عمودی: ۱) از شیرینی‌های قزوین ـ کنایه از بی‌سروصدا فرار کردن است ۲) انجمن بین‌المللی حمل‌ونقل هوایی ـ نام قدیم بوشهر ـ از گران‌ترین خرماهای ایران ۳) از امراض چشمی ـ شیره درخت ـ عاشق ۴) ضمیر اشاره ـ از آتش افروزان ـ لمس شده ۵) بی‌کم‌وکاست ـ خسته و درمانده ـ هرچه می‌دویم به آن نمی‌رسیم ـ عریان ۶) راضی ـ دهم ماه محرم ۷) دست‌کم ـ دریانورد ـ ستاره ۸) داخل ـ بیماری ـ مردان عرب ۹) آزاد ـ دسته پیستون اتومبیل ـ شهرستانی در خوزستان ۱۰) لوس و ننر ـ پشت سر هم ۱۱) صحنه نمایش ـ بسیار مهربان ـ دزد ـ شبکه جهانی اطلاعات که از طریق اینترنت قابل دستیابی است ۱۲) شانس ـ شهری در عربستان ـ از حیوانات قطبی ۱۳) ولخرج ـ کودن ـ پرورش ۱۴) قطعی برای کتاب ـ لاغر ـ پنجمین ماه سریانی ۱۵) رمانی مشهور نوشته رومن رولان ـ نسخه دوم مدارک رسمی.

جدول ویژه

افقی: ۱) امیدواری ـ رسم کردن ـ پول قرقیزستان ۲) مجموعه شعری سروده نادر نادرپور ـ شنونده ۳) سریع ـ خبرگزاری ورزش ایران ـ سرسرای ورودی ۴) نوشین ـ هلوی بدون کرک ـ فیلم درام تاریخی به کارگردانی استیون اسپیلبرگ ۵) میت را با آن شست‌وشو می‌دهند ـ یکپارچه ـ دریا ۶) رشته باریک ـ بیگانه ـ رمانی عاشورایی نوشته صادق کرمیار ۷) حریص ـ از آلات موسیقی هند ـ پابند محکومان ۸) رشته‌ای در شمشیربازی ـ از تیم‌های فوتبال لالیگای اسپانیا ـ قرارداده شده ۹) غرور ـ روشن کردن ـ جمع حس ۱۰) ورزش تایلندی ـ پیامبران ـ ناراست ۱۱) آب بند ـ بیننده ـ فرقه‌ای از راهبان مسیحی کاتولیک ۱۲) رمانی نوشته فهیمه رحیمی ـ جمع مکسر ماده ـ آسمان ۱۳) از اندام‌های حسی بدن ـ خودرو ـ جانوری با پاهای کوتاه ۱۴) پایان ـ پل رودخانه آرکانزاس ۱۵) صدای بلند ـ جابه‌جا شده ـ نویسنده نمایشنامه دکتر فاستوس.

عمودی: ۱) مکتبی در هنر نگارگری ایران ـ رمانی به قلم آندره ژید ۲) بیعانه ـ کسی را طرف صحبت قرار دادن ـ از محلات شمال تهران ۳) برانگیختن ـ سخت و شدید ـ انجمن بین‌المللی حمل‌ونقل هوایی ۴) مقابل شوخی ـ رطوبت ـ نان کلفت ۵) R ـ شفاعت‌کننده ـ دیگ گرمابه‌های قدیم ـ اصل هر چیز ۶) چراغ خوراک‌پزی قدیم ـ به سامان رسیدن ۷) دگرگونی ـ نوعی لباس مردانه و زنانه ـ هنر فرنگی ۸) از ارزهای دیجیتال ـ فینال ـ تشویق‌کننده ۹) سنت‌ها ـ رزمایش ـ از پیامبران بنی‌اسرائیل ۱۰) درخواست عاجزانه ـ هادی الکتریسیته ۱۱) تکرار حرفی ـ فرزند زکریای نبی (ع) ـ هرگز نیاسود ـ شگرد ۱۲) حیران ـ حریص ـ امیدواری ۱۳) شاخه نورسته ـ باقی گذاشتن ـ مأمور تشریفات صفوی ۱۴) ورزشگاه لندن ـ نوعی قالی درشت باف ـ تکراری ۱۵) نگارگر عصر صفوی و خالق تابلوی پادشاهی اسکندر ـ پادشاه بزرگ و قدرتمند.

حل سودوکو ۵۲۱۱

۷	۴	۶	۵	۹	۲	۸	۳	۱
۲	۵	۸	۱	۳	۷	۴	۶	۹
۹	۱	۳	۸	۶	۴	۵	۷	۲
۸	۳	۷	۲	۴	۶	۹	۱	۵
۱	۶	۹	۳	۵	۸	۷	۲	۴
۵	۲	۴	۷	۱	۹	۳	۸	۶
۴	۷	۱	۶	۸	۵	۲	۹	۳
۶	۸	۵	۹	۲	۳	۱	۴	۷
۳	۹	۲	۴	۷	۱	۶	۵	۸

۳	۸	۷	۴	۹	۵	۲	۱	۶
۱	۵	۴	۲	۷	۶	۸	۳	۹
۲	۶	۹	۸	۳	۱	۵	۴	۷
۵	۹	۲	۳	۶	۷	۱	۸	۴
۸	۱	۳	۹	۲	۴	۷	۶	۵
۷	۴	۶	۱	۵	۸	۳	۹	۲
۴	۷	۸	۶	۱	۲	۹	۵	۳
۶	۳	۵	۷	۸	۹	۴	۲	۱
۹	۲	۱	۵	۴	۳	۶	۷	۸

۸	۵	۷	۹	۲	۴	۳	۶	۱
۴	۲	۳	۱	۶	۸	۵	۷	۹
۶	۱	۹	۷	۳	۵	۸	۲	۴
۲	۴	۸	۶	۱	۹	۷	۵	۳
۵	۳	۱	۴	۸	۷	۶	۹	۲
۹	۷	۶	۲	۵	۳	۱	۴	۸
۷	۸	۵	۳	۴	۲	۹	۱	۶
۱	۹	۴	۸	۷	۶	۲	۳	۵
۳	۶	۲	۵	۹	۱	۴	۸	۷

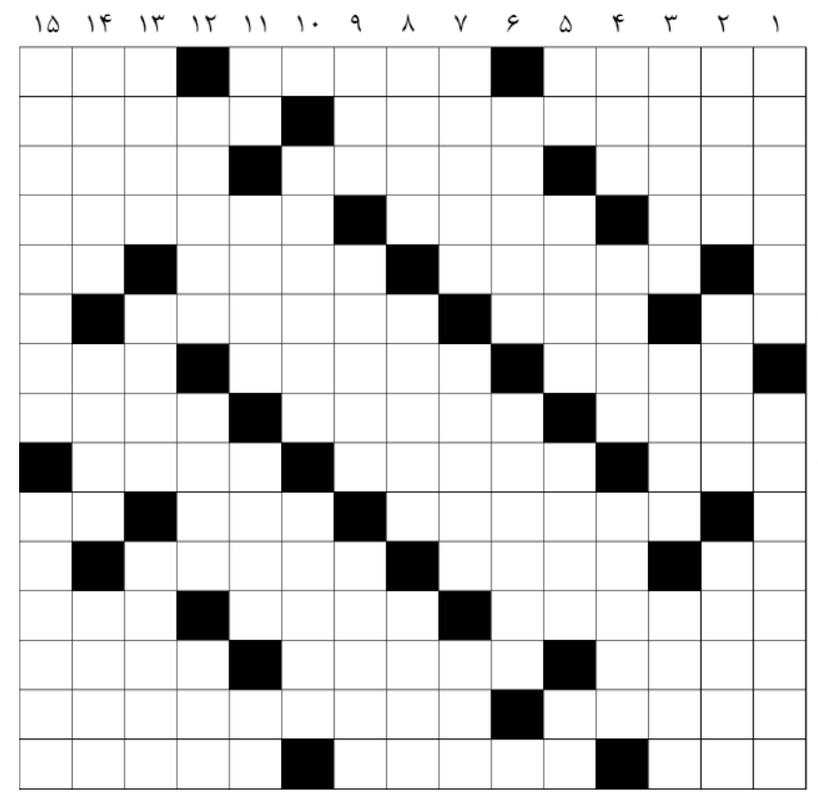

حل جدول عادی ۷۳۳۶

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ت	ش	ر	ف	ا	■	ک	ت	س	ا	ب	ی	■	ک	پ
۲	ه	و	ا	ر	■	ز	ا	پ	ا	س	■	ا	م	ل	ا
۳	ی	ا	■	س	ا	ب	ل	ه	■	ت	ا	ب	ع	ی	ت
۴	چ	ل	ی	ن	و	ک	س	■	پ	ی	ر	و	ی	■	■
۵	■	چ	ی	ت	ک	■	ک	ا	س	ک	و	■	ش	م	ع
۶	ن	ه	■	ی	ک	ا	ه	ل	■	ی	ب	و	ت	ی	ن
۷	د	■	م	ا	ت	م	■	ب	ن	ی	ا	د	■	خ	ا
۸	ر	ا	ه	ی	■	ن	ک	و	ه	ش	■	ا	د	ی	ب
۹	غ	ی	■	ت	ف	ه	ی	م	■	م	ا	د	ر	■	ی
۱۰	ا	ت	ک	ا	ل	■	ف	ی	ز	ی	ک	■	ب	ب	ه
۱۱	ز	م	ر	■	ا	د	ی	ن	ه	■	ل	ا	ن	د	ا
۱۲	■	■	■	ف	س	ف	ا	ت	■	ر	و	ی	ی	د	ن
۱۳	د	خ	ت	ر	ل	ر	■	م	خ	ا	ح	ف	■	ا	ب
۱۴	ک	ل	و	ب	ب	ی	گ	ا	ن	ه	■	ح	م	ر	■
۱۵	ل	ل	■	ی	خ	ن	و	ر	د	ی	■	د	ر	ی	ا

حل جدول ویژه ۷۳۳۶

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ر	ا	ه	ب	■	ن	ا	ش	پ	ا	ت	ی	■	ا	ش
۲	ش	ر	ش	ر	■	ر	ض	و	ا	ن	■	و	ا	ر	و
۳	ک	ج	■	م	ج	س	ط	ی	■	ز	ا	پ	و	ت	ک
۴	■	م	ا	ل	م	ی	ر	■	ط	ی	ط	و	ی	■	■
۵	م	ن	ه	ا	ج	■	ا	ج	ا	م	ر	■	ن	ر	خ
۶	س	د	ر	■	م	ت	ر	ن	م	■	ب	و	ت	ی	ن
۷	ا	■	م	ن	ه	ی	■	ب	ا	ز	ف	ت	■	ج	ا
۸	ف	ی	ن	ا	■	پ	ل	و	ت	و	■	و	خ	ی	م
۹	ر	و	■	خ	و	ا	ر	ج	■	ا	ز	ل	ی	■	ی
۱۰	ا	ر	م	ن	ی	■	ز	و	ا	ر	ه	■	ا	ب	د
۱۱	ن	و	ف	■	ت	ر	ا	ش	ه	■	و	ا	ل	ا	ن
۱۲	■	■	ت	ه	ا	و	ن	■	م	ک	ا	ن	ی	ک	■
۱۳	ف	ر	ا	م	ر	ز	■	ش	م	ا	ر	ه	■	ل	ی
۱۴	ر	ا	ح	ل	ن	ش	س	ت	ن	■	ا	پ	ا	ا	ل
۱۵	ز	ن	■	ت	ل	ه	م	ت	ر	ی	■	ر	خ	ن	ه

سودوکو ۵۲۱۲

برای حل جدول اعداد باید در هر مربع کوچک‌تر ۳ در ۳ هیچ عدد تکراری وجود نداشته باشد. همچنین هیچ عددی در یک سطر یا ستون مربع بزرگ ۹ در ۹ تکرار نشده باشد.

	۸						۳	
۲			۸		۳			۵
		۱				۷		
	۳			۱			۸	
			۲		۴			
	۱			۳			۲	
		۴				۸		
۶			۵		۲			۷
	۵			۶				

	۹						۶	
۷			۱		۹			۵
		۳				۴		
	۵			۸			۷	
			۹		۶			
	۸			۴			۱	
		۷				۳		
۹			۶		۴			۱
	۴			۲			۸	

	۵						۴	
۲			۶		۱			۷
		۸				۳		
	۷			۹			۶	
			۷		۸			
	۸			۱			۴	
		۵			۷			۳
۹			۲		۴			۸
	۴			۱			۲	